

Mededelingen Heemkundige Kring
Groot-Haaltert - 3-maandelijks ledenblad

24ste jaargang 2004- nr 4

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Erevoorzitter
Veearts Robert Lievens
Voorzitter - Secretariaat
Willy De Loose
053/83.08.81

Bestuursleden:

Denderboutem:

Edgard Huylebroek
Hans Sonck
Haaltert:
Jan Paul De Graeve
Marc De Moyer
John Scheerlinck

Heldergem:

Roger De Troyer
William Minnaert

Kerksken:

Joris De Kegel

Terjoden

Bernadette De Luyck

Documentatiecentrum:

Warandegebouw Sint-Goriksplein 17,
9450 Haaltert.
Open :eerste zondag en tweede donderdag
van de maand van 10 tot 12 uur.

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Lidmaatschap: € 7,50
Steunend lid: € 12,00
Rek.nr. 439-5083061-63
Heemkundige Kring Groot-Haaltert

Email:

willydeloose@skynet.be

Website:

<http://www.heemkringhaaltert.be>

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn/haar teksten.
Teksten mogen overgenomen worden mits bronvermelding.
HK Haaltert is lid van 'Heemkunde Oost-Vlaanderen'.

Redactioneel

Wij staan aan de vooravond van de 25ste jaargang van ons tijdschrift. Inderdaad, in 1981 ontvingen 123 leden het eerste (sobere) nummer, nog gereproduceerd met de rammelende 'stencileermachine'. Het was een hele klus. Onze toenmalige bestuursploeg was een paar avonden zoet met het samenstellen én verzenden van de nummers.

Vandaag, de dag bezorgen wij aan (bijna) 500 leden een tijdschrift, professioneel samengesteld met een fraaie lay-out.

In de tijdspanne van 25 jaar hebben wij honderden bladzijden gevuld met wetenswaardigheden en historische gegevens over onze dorpen, veelal opgesmukt met interessant fotomateriaal. Wij begrijpen dat niet alle publicaties even boeiend waren voor alle lezers. Toch hebben wij getracht in elk nummer één of ander feit te behandelen uit elke deelgemeente.

Zijn wij op goede weg? Vindt de lezer deze methode positief? Wij aanvaarden met dank suggesties!

Wij verhalen het niet, driemaandelijks een tijdschrift persklaar maken met bijdragen die interesse opwekken bij de doorsnee lezer, is niet altijd evident. Soms is hulp van buitenstaanders welkom. In die zin, onze oproep: wil je zelf een bijdrage klaarstomen voor het tijdschrift? Dit kan gaan van eigen stamboomonderzoek, van folkloristische gebeurtenis (in onze regio) tot een merkwaardige anekdote van jaren geleden, of een gemaakt eindwerk over onze regio. Bestaat je vereniging, bijvoorbeeld 50 jaar, waarom geen historiek met foto's samenstellen, wij zorgen voor publicatie. Contacteer ons, wij helpen graag.

Wat mogen jullie verwachten in 2005?

Wij werken volop aan de uitgave 'Gesneuvelden WO I en II' door Roger De Troyer.

Het Heldergems dialect wordt verder behandeld in afleveringen. De Heemkundige Kring (via bestuurslid Bernadette De Luyck) werkt mee aan de voorbereiding '100 jaar Parochie en Onderwijs Terjoden'. Een tweede familieboek staat in de startblokken, indien voldoende fotomateriaal natuurlijk (zie oproep elders in dit nummer).

Hopelijk steunen jullie ook in 2005 onze werking. Het lidmaatschap bedraagt nog steeds € 7,5 (gewoon lid) en € 12 (steunend lid). Wij danken jullie oprecht hiervoor.

Met dit decemnummer sturen wij eveneens onze oprechte wensen voor een gezond en probleemloos 2005.

Willy De Loose
Voorzitter HK

TOPONYMIE EN HEEMKUNDE

OORSPRONG VAN HET TOPONIEM 'HAALTERT'

Dr Günter Müller schreef voor 'Blätter zur Geschichte', een geschiedkundig tijdschrift van de stad Haltern bij Münster in 1986 een artikel genaamd "Der Name der Stadt Haltern", waarin hij een toponymische verklaring trachtte te vinden voor de stadsnaam Haltern. Dit artikel werd gestuurd naar alle gemeenten in Nederland, België en Duitsland met dezelfde stamnaam "Halb of Halaha".

Ook Haaltert kreeg dit doorgestuurd.

Het jaar daarop verscheen een artikel in ons tijdschrift geschreven door Fransie De Rycke, die Dr Müllers artikel verduidelijkte. Dit schrijven is min of meer een verdere uitwerking van dit laatste artikel.

We proberen de argumenten op een rijtje te zetten tussen de verschillende standpunten die deze stam verklaren.

Naderhand vermelden we nog een originele verklaring van het toponiem Haaltert die terug gaat tot het Keltische "Helle"

Inhoud van Dr Mullers artikel.

Dr Müller onderzocht verscheidene bronnen in Duitsland, Nederland en België van toponiemen die duidelijk verwant zijn met het toponiem van zijn stad Haltern. Hij vond er 15.

In Duitsland: Haltern (3 x), Halter, Halchter, Halterbruch en Haldern.

In Nederland: Halderen.

In Vlaanderen: Haaltert, Aalter, Helchteren, Houtel en Houwaert(2x)

In Wallonië: Hauru

Sommige zullen bij u allicht vraagtekens oproepen. Wanneer we echter in de oudste bronnen naar de schrijfwijze kijken, komen we bij allen terecht op dezelfde stam ofwel Halb ofwel Halaha. Voor Houwaert bijvoorbeeld, is dit Haldrut! Waarin we deze stam duidelijk herkennen.

Müller geeft twee mogelijkheden om deze toponiemen te beschrijven, uitgaande van de stam Halb of Halaha.

Het eerste haalde hij van ene Prof F. Holthausen die een OudSaksisch woordenboek schreef. Halb betekende halster (tuig om paarden mee te leiden);

Het tweede haalde hij van onze professor M. Gysseling, die het grootse werk schreef: Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord

Frankrijk en West-Duitsland. Halaha zou staan voor een plantennaam.

Hij vermeldt niet welke van beide verklaringen hij de meest waarschijnlijke vindt.

Inhoud van het artikel van Fransie De Rycke

Als Germaniste heeft ze het artikel verduidelijkt voor de Haalterse lezers (verschenen in het blad van de Heemkundige kring, nr. 2, 1988). Ze besluit dat Gysseling de meest logische verklaring geeft, al vermeldt ze niet waarom.

Wat is een stam?

Een stam is gereconstrueerd woord, waaruit een hele reeks nieuwere woorden is ontstaan. Sommige stammen bestaan nog altijd als zelfstandig woorden in de Nederlandse taal. Neem als voorbeeld de stam tal, dat hoeveelheid betekent. Dit woord is de basis van andere woorden zoals: getal, tal, tellen, talrijk, taal enz.

Andere stamwoorden moeten gereconstrueerd worden door taalkundigen. Ze doen dit door middel van taalkundige wetenschappelijk gefundeerde regels waarop wij nu niet ingaan. Zo komen we bv tot de stammen halb en halaha;

Wat zijn prefixen en suffixen?

Door prefixen en suffixen aan een stamwoord te koppelen maakt een taal een hele resem van nieuwe woorden. Prefixen worden vooraan een stamwoord gekoppeld, suffixen worden achteraan gehangen. Nemen we als voorbeeld het suffix baar. Baar betekent dragen of verdragen. Vruchtbaar betekent dus: vrucht dragen, houdbaar (verdragen van de huidige toestand), zichtbaar (zicht behouden) enz. Een typisch suffix is het verkleinwoord.

De stam Halb

Halb is een West Germaanse stam waaruit verschillende woorden zijn ontstaan zoals half, helft, schelf, schilfer en ook halster.

De betekenis moet ongeveer betekenen: "gespleten". Taalkundige zoeken dan naar vergelijkbare woorden in Niet Germaanse talen. Ze reconstrueren daaruit een nog oudere stam en komen dan uit bij het Indogermaanse woord Skel dat splijten zou betekenen.

Al deze woorden betekenen dus min of meer in 2 of meer delen gespleten. Een halster is een riem dat

gespleten wordt om over de kop van het dier te spannen.

Zeer vreemd vond de professor het dat een halster in het wapenschild van Haltern voorkomt.

Het woord komt voor in alle West Germaanse talen. Haelftre in het Oud Engels, Halftra in Oud Hoogduits, halefdra in Oud Nederfrankisch enz.

Het woord bestaat uit de stam halb en het suffix dra wat ons halftra geeft. Een suffix dat ongeveer betekent uiteinde. Wat ons geeft: voorwerp met gespleten uiteinde. Bij halster is het suffix stra wat een recentere vorm is van dra.

Waarom neemt de dokter nu aan dat al deze toponiemen nu teruggaan op een woord dat betekent "voorwerp met gespleten uiteinde"?

Op het eerste gezicht is de verbinding tussen een voorwerp en een dorp vreemd maar toch...

Punten pro

Het is eigenlijk niet zo vreemd dat plaatsen genoemd zijn naar hun vorm. Enkele voorbeelden zullen dit verduidelijken. In Vlaanderen worden plaatsen de Reep genoemd, wanneer deze een zeer lange en smalle vorm hebben. Het Oud-Vlaams voor hoek is winkel. Vele plaatsnamen in Vlaanderen dragen de naam Winkel. Een haring is een voorwerp met een zeer scherpe hoek. De plaatsnaam den Haring te Aalst geeft een zeer scherpe bocht aan (hoek Geraardsbergsestraat en Leo de Bethunelaan). Veel percelen hebben de naam bijl (naar hun vorm) en ga zo maar door.

Een Halster is dus een plaats die een gespleten uiteinde als vorm heeft.

Ook Dr Müller geeft een heleboel voorbeelden uit Duitsland en Nederland, hier een uittreksel uit het gamma.

Handbile (handbeil), Siegbüdel (filter) Klockenstuhl (klokhuis) en hosenkap (broekspijp?)

Het toponiem zou dus op een perceel of veld duiden met een gespleten einde.

Een tweede pro punt is een klankverschuiving die plaats had in de 9 de en 10 de eeuw.

Een klankverschuiving is het uitzonderlijke fenomeen dat mensen plots woorden anders beginnen uit te spreken. De redenen daarvoor zijn meestal niet meer te achterhalen. Maar er zijn in de loop der eeuwen ettelijke klankverschuivingen geweest. Denk maar aan de beroemde Hoogduitse klankverschuiving uit de 7de eeuw die enkel plaats vond in het Zuid Germaanse gebied waardoor het Hoogduits zich begon te onderscheiden van het Nederduits. P, t en k werden pf, ts en ch. Bv water werd in het Hoogduits wasser.

In de klankverschuiving waar hier sprake is werd de ft klank veranderd in een cht klank. Wat van halftra, halchtra maakt. Waaruit dan weer Haaltert, Aalter en Helchteren zijn kunnen ontstaan.

Punten contra

Als tegenargument moet er op gewezen worden dat toponiemen die een bepaalde perceelsvorm als oorsprong hebben meestal recent zijn. Bijl, Hoek, Reep ed toponiemen verwijzen meestal naar percelen en niet naar hele dorpen. Ze dateren meestal uit de 13 de eeuw en later. Terwijl de halster toponiemen teruggaan naar de 10 de en 11 de eeuw.

De stam halaha

Gysseling verklaart de betekenis van de stam als steke-lige struik en voegt daar het suffix bij dra dat hij interpreteert als jeneverbes.

De stam halaha vinden we terug in het Engelse woord holly en Oud Nederlands hul (hulst) of het Oud-Duits weg-halchter of jeneverbes.

Professor Müller voegt hierbij nog een tweede mogelijkheid toe. Hij beweert dat het een ander suffix ook mogelijk is. Dit suffix is uth wat hij vertaalt met het Duitse "ort".

De oudste benaming voor Haaltert Haletrut staat dus voor plaats waar jeneverbessen groeien.

Hij geeft als verwante voorbeelden:

(977) Elsuth of plaats waar elzen groeien; nu Elst (10 de Eeuw) Hasloth plaats waar hazelaars groeien, nu Hasselt

(814) Farnoth of plaats waar varens groeien nu Ter Varent.

Tenslotte is er nog een derde mogelijkheid Müller stelt het suffix "tra" voor. Tra staat voor boom, denk maar aan het Engelse tree. Haaltert bekend dan (plaats waar een) stekelige boom groeit.

Hij geeft als voorbeelden:

Apholtra (appelboom nu appeldoorn)

Holuntar (hulstboom, nu Homunder in Duitsland)

Het Nederlandse woord heester (hesitra), waarvan de stam hesi is of kreupelhout

Punten pro

Een sterk punt om Haaltert te omschrijven als oord waar Hale (of hulst of jeneverbes) groeit is het feit dat in de buurt nog gelijkaardige toponiemen zijn te vinden.

Ter Varent, een boerderij te Heldergem-Aaigem (plaats waar varens groeien) en vooral Meldert (plaats waar melde groeit.)

In Haaltert zelf heb je het toponiem Restert of plaats waar ris of takken groeien.

De Keltische verklaring

Geschiedkundigen⁶ die zich bezighouden met studie van de Kelten hebben erop gewezen dat vele toponiemen afkomstig zijn van Keltische Goden. Als voorbeelden geven ze:

Bilzen en Blandijnberg van de God Belenus; Grenoble van Grannus; Wenen en andere van Windo; Averbode van Auerboda; Chartres (Car-Tres) drie maagden, of de

Tripple Godin van de Kelten; Kalevoet van Kallaech enz.

Eén van deze godinnen was Hella of Holda. Een naam die we terugvinden in het personage van Vrouwe Holle. Een tovenaars die luie meisjes straft en ijverige beloond. Een bron in Asgard(Hemel) werd de Hellebron genoemd; Hier kwamen de zielen terecht van de overledenen terecht.

Het Nederlandse woord hel is hiervan afgeleid. Een aardig kunstje van de predikers om de gestrafte zondaars of ongelovigen naar het land van de duivel of de hel te sturen na hun dood.

Verschillende toponiemen zouden dus naar deze godin genoemd zijn. Genoemden worden Halle, Huldenberg in Borgloon, Heule, (H)elsenborn, Helstraten....

Haaltert of Haletrut komt dan van Helle+trut. Trut wordt dan verklaard als wonderlijk. Wat we ook terug vinden in de voornaam Geertrui, wonderlijk meisje.

Besluit

De naam Haaltert kan u op volkomen wetenschappelijk gefundeerde wijze op verschillende manieren etymologisch interpreteren.

- Plaats in de vorm van een halster (gespleten uiteinde)
- Plaats waar jeneverbessen (of stekelige planten) groeien (in meerdere varianten)

Welke van beiden het uiteindelijk is zullen we waarschijnlijk (indien er geen zeer oude bron wordt teruggevonden) nooit weten.

De Keltisch verklaring lijkt me te ver gezocht We zouden evengoed kunnen beweren dat het naburige Kerksken teruggaat op de Keltische godin Caer, terug te vinden in het toponiem Cerfontaine, Keersborn, Kerkom en misschien vele andere.

TERLICHT TE KERKSKEN

Dikwijls komen er toponiemen voor met meerdere verklaringen. In Kerksken kennen we 'Ter Licht' of 'Ter Lucht'. Dit is de naam van een deel van de steenweg lopende naar Geraardsbergen.

In Vlaanderen ontmoeten we 'Licht' of 'Lucht' als toponiem of deel van een toponiem in verschillende betekenissen. We lopen het rijtje eens af.

Het wordt gegeven aan een plaats dat door de aard van de begroeiing of hogere ligging veel meer licht ontvangt dan het omringende bos. Wanneer dit komt door rooiing van het bos wordt zo een plaats meestal -rode genoemd (bv Gontrode).

Is deze verklaring hier voor Kerksken het geval?

We vinden in de nabije omgeving geen bostoponiemen. Maar dan weer positief is dan het feit dan 'Terlucht' wel op één van de hoogste punten ligt van Kerksken. We kunnen dus geen uitsluitel geven.

Een tweede mogelijke verklaring: terrein waar leem wordt gestoken of 'gelicht'. Het leem werd gebouwd bij het bouwen van hutten. Dit is echter volgens mij een onzekere verklaring daar de streek zandleem grond is.

Meer kans biedt de verklaring 'plaats met lichte (in de betekenis van onvruchtbare) grond'.

Ons volk was creatief in het bedenken van namen voor percelen die weinig oogst opbrachten. In Erembodegem kennen we de 'Kwade' of 'Kwade zijde'; in Heldergerm vonden we de 'Verloren Kost' en in Aaigem 'den Dief'. Verder in het land krioelt het van plaatsnamen waarin 'Taai', 'Bar', of 'Wreed' zijn verwerkt. Ook 'Licht' kan in dit rijtje thuis horen.

De meest waarschijnlijke verklaring heb ik tot het laatste gehouden. Het kan simpelweg betekenen 'plaats waar de grond licht (in de betekenis van niet zwaar) is'. Lichte grond is gezien de structuur gemakkelijk te bewerken. Hoe meer zanddeeltjes deze grond bevat hoe lichter. Ook door het eeuwenlang bewerken en bemesten kan men de grondstructuur verbeteren. Denk maar aan het woord 'lochting'. De lochting is de groententuin. De plaats waar de grond het best bewerkt kan worden en geschikt is voor arbeidsintensieve groenteteelt. De Lochtingen bevonden (bevinden) zich meestal aan de achterzijde van de huizen. In de 17de eeuwse landboeken vindt men vaak percelen: 'een stuk lant lochting wesende', die meestal enkele tientallen roeden groot waren.

We zien dus dat voor 'Ter Licht' vele verklaringen of combinaties van verklaringen mogelijk zijn.

'ALISTOK' TE HAALTERT EN 'NEUKER' TE KERKSKEN

In Haaltert aan de Grote Droeskouter lag een perceel genaamd de Alistok.

Op het eerste gezicht een moeilijk te verklaren naam voor een perceel. Anders wordt het wanneer we weten dat de Alistocs een bekende middeleeuwse familie was uit Aalst. Ze waren er in de 15 de eeuw bezitters van 'de grute'.

De grute was het recht om belastingen te innen op bier. Per vat te Aalst gebrouwen bier of aal ontving de familie 6 penningen van de brouwer. Meer nog, per vat gestoken bier kregen ze nog eens 6 penningen van de tapper. De familie was zozeer verbonden met het bier en het biersteken, dat hun naam ervan afgeleid is. Alistoc is afgeleid van het aalsteken zelf.

De populariteit van het bier kennende begrijpen we de naambekendheid van deze familie in Aalst en oms-

treken. Wanneer ze een perceel land bezaten, kreeg het perceel al gauw de naam van de familie.

Er zijn trouwens nog voorbeelden in de streek: Smetsveldeken te Kerksken, het Fierensveld en het Bakkersveldeken te Haaltert enz.

Andersom hebben veel personen hun naam gekregen van de plaats waar ze woonden. Wanneer we ons beperken tot onze streek maken we volgend lijstje:

Van den Brempt: den Bremt te Nieuwerkerken;
Verstichelen: De Stichelen te Denderhoutem;
Van De Winkel: De Winkel te Kerksken;
Van Den Berg: Den Berg te Nieuwerkerken, Kerksken
Van Den Brule: Den Briel op diverse plaatsen; enz.

Ook de familienaam Van De Neucker komt van een perceelsnaam. De Neucker is namelijk een veld gelegen te Kerksken. Het woord is afgeleid van het Middelnederlands noker of okkernoot.

Maar zoals iedereen wel weet heeft neuken nog een tweede betekenis. Dit is afgeleid van Oudnederlands neuken dat "stoten" betekent. Interessant te weten is dat er in Ninove een middeleeuwse familie bestond die Neuckerstokke heette. Het zou vrij naïef zijn te beweren dat de middeleeuwer, die trouwens het woord stok voor penis gebruikten, hier iets anders bedoelde dan een persoon met een vrij actief seksleven. Er zit op zijn minst een dubbele bodem in deze familienaam.

Wat ons weer terug brengt naar de Aalsterse familie Alistoc. Met deze achtergrondinformatie zien we ook deze familienaam in een totaal ander perspectief. Een staaltje dus van middeleeuwse humor.

Marc De Moyer

- 1 - Uit deze Indogermaanse stam is een andere West Germaanse stam ontstaan. De stam Schei betekent gescheiden. Hieruit zijn woorden ontstaan zoals scheiding, scheel, schedel, scheren en schaar.
- 2 - Een winkel is een kraampje aan de hoek van de straat. Denk aan het woord winkelhaak.
- 3 - Denk hier aan haringen om tentzeilen in de grond te bevestigen
- 4 - Deze stam komt van een oeroude Indogermaanse stam dru waarvan de woorden tree, drus (Grieks) voor eik en dryade of boomnif is afgeleid. Het Keltische druide komt van de stam dru of boom met het suffix id, wat staat voor weten. Met andere woorden: boomkundige.
- 5 - Melde of ganzenvoet (Atriplex) is een geslacht met enkele tientallen wilde planten waaronder een oude groente (tuinmelde).
- 6 - L. MACHILLES en E. VALGAERENS: "De Keltische erfenis riten en symbolen in het volksgeloof".

GESLAAGDE RESTAURATIE

Cyriel De Schutter (buurtcomité) ontvangt de oorkonde

De opgesmukte kapel van St. Jozef op het Bruulplein werd door de Raad van Bestuur van Heemkunde Oost-Vlaanderen bekroond als 'Geslaagde restauratie'. Tijdens een druk bijgewoonde academische zitting in het Cultureel Centrum te Lokeren op vrijdag 1 oktober werd de oorkonde overhandigd aan de vertegenwoordigers van het Buurtcomité en van de Heemkundige Kring.

In zijn enthousiaste toespraak beklemtoonde voorzitter Robert Ruys het enorme belang van restauraties, ook voor ogenschijnlijk eenvoudige bouwwerken. Ze zijn een nalatenschap van onze voorouders. Zij hadden inpakt op hun levenswijze én ook op de onze. Wij hebben niet het recht dit erfgoed te laten verkommen, integendeel, het is onze plicht die monumentjes te koesteren. Hij besloot: "...de belangloze inzet van heemkundigen, werkgroepen en buurtcomités die, dikwijls vechten tegen een dom kortzichtig materialisme, trachten de vezels in stand te houden welke ons binden aan de culturele traditie van het voorgeslacht...de redding van oude landelijke architectuur heeft vaak de morele dimensie van het heimwee naar eenvoudige manier van samenleven in harmonie met de natuur.

Dichter Justus de Harduyn berijmde het zo simpel:

*D'Heeren-buysen in de stadt
Stae ghebevelt alsoo prat
En haer torens fraai gevrocht
Stae verbeven in de locht;
Maer een hutjen van het landt
Staend in sijnen kleemen wand
En met rieten wel beleydt
Duysent mael mij meer gherydt;
Want de ruste, peys en vree
Houden daer in bunne stee."*

OE ZEGGEMEN 'T OMMEL IN 'T ELJERGEMS

Bij elkaar gesprokkeld door Roger De Troyer (2)

3-Betalen – Duur – Waardeloos – Arm en Rijk

Afschiet'n: betalen
Bastauërd moaken: onterven
Beterkuëp: goedkoper
Brossel: waardeloze spullen
Dauër ben ùk vatj mee: daar kan ik niets mee aanvangen
De trauërs afspann'n: met de koets of wagen op weg naar de kerk werden de trouwers opgehouden door een over de weg gespannen touw. Eerst na uitgooien van een fooi mochten ze verder
Den èremen: het OCMW
De wilje es en groetjer biejest as deirmoei: de weelde is moeilijk om dragen
Dier: duur
E kortjen: 25 centiemen
Geldbuzze: geldbeurze
Gepast geldj: juist bedrag
Gerinneweerd: bankroet
Git: geldbeugel
Hij 'n endj ni vandoen: hij heeft voldoende
Hij dogt veur nit: hij deugde niet, was niets waard
Hij eed op aule vijvers vis zitt'n: hij weet uit alles munt te slaan
Hij endj veur nit: hij moet er geen moeite voor doen - gratis
Hij weet ni va wad aut pijlen te moaken: zeer arm
Hij zou in zijne zak meugen schiet'n: hij zal moeten betalen
Ik jon'nt au: ik wens het u toe
In wilje léjeven: in weelde leven
In zijne zak lauëten tass'n: een communicant ging op bezoek bij familieleden om te pronken met zijn nieuw kostuum en verwachtte een fooi.
Inkel geldj: munten
It afluizen: iets trachten te bekomen
It jonnen: iets gunnen
Kalanten: cliënteel
Knaat'n: geld
Konziejem: loon van 14 dagen
Lotj zitten: laat maar, ik zal betalen
Nen alve frang: 50 centiemen
Nit wèjerd: waardeloos
Okkozje: koopje
On opsteken: winst maken
On toedrougen: erbij verliezen
Opleg: meerwaarde
Poef: schuld
Poeffen: op krediet kopen
Portemonnee: geldbeugel
Pott'n: sparen
Pree: zakgeld
Profijtjig: zuinig
Spiksplentjernuët: nog nooit gebruikt
Stolkes: staaltje

Sukkelès: leeft in moeilijke omstandigheden
't Es èremoei taroef: steeds in armoede leven
't Es nen dier'n vogel: hij geeft veel geld uit
't es van den trok da ge moetj léjeven: zonder inkomsten gaat het niet
't Es wel tandiesje: werd gezegd na een aankoop en vetrek uit de winkel
't Vatj és ter af: de winstmarge is klein geworden
Uitgekocht: omgekocht
Vendiesje: verkoop
Vijf seng: (oude munt) tien centiemen
Wuer da 't es will'nd zijn: waar voldoende middelen zijn komen er steeds bij.
Ze kè vuërt: ze kan verder met wat ze heeft
Zuë eirem as zjob: hulpbehoevend

4-Dieren

Arsje: egel
Auës: haas
Auëzewindj: hazewind
Bassen: blaffen
Bellemie: schaap
Biejer: mannelijk zwijn
Blau kuëremus: heggemus
Boesting: droge haring
Dolleken: veldmuis
Dugteg zijn: bronstig
Èjerink: haring
Emelbistjen: Lievevrouwebeestje
Ènje: eend
Ènn'n: Vlaamse gaai
Èrsje: egel
Eur: uier
Fluitnier: wesp
Fornijn: rusp
Geef: grondel
Giejjet: geit
Ja mij skoup: wat je nu zegt
Katinne: wijfjeskat
Kattepierëg: bronzige kat
Keef: kooi
Kiksken: kuikentje
Kipper: mannetjesduif
Kloek: kip met kuikens
Kodden: staart
Koewagterken: wipstaart
Krauë: kraai
Kuërlawijt: leeuwerik
Kwakkel: kwartel
Mauësteek: rups in het fruit
Mèjerlauën: merel
Mèrre: merrie
Merteko: aap
Meuleman: houtworm
Moljer: meikever

Moosj: mug
Mütten: kalf
Oap: aap
Oenjer: hen
Oolfefant: olifant
Paaoen: pauw
Pauwer titjen: winterkoninkje
Pèjerd: paard
Plasjer: dikbil
Poelje: jonge kip
Poepeloenje: dikkop
Puit: kikker
Puitendrék: kikkerdril
Reier: mannelijk konijn
Réndj: rund
Ronker: meikever
Serpentj: slang
Skoup: schaap
Slangertisje: salamander
Spinnekop: spin
Sprieblok: nestkastje
Stekelbafken: stekelbaars
Tèjerlink: pier
Terreintjen: sijs
Tjippenauën: haan
Toetjen: varken
Uëresteker: libel
Uiben: steenuil
Uitliej'n: het nest verlaten
Ûzzel: horzel
Veirkesbiejest: kelderzeug
Vërr'n: jonge stier
Viggen: big
Vliegewauëter: vlinder
Vluën: vlooiën
Vuë: moer
Wurrëm: made, worm
Wutte penne: duif met witte slappen
Zog: zug
Zwalpei: ei zonder kalkschaal
Zwauëlom: zwaluw
't Es dor presjies 'n duivekot: er wordt veel in en uit gelopen
't Es en lompe koe: ze heeft weinig verstand
't Es ne vogen veur de kat: gedoemd tot ondergang
't Es van den ond zen knoppen: 't is verbrod
't Zau gauën katten spaugen: 't zal onweren
Aluë van de biejest: aard van het dier
As de kat van uis es, daas'n de muiz'n op toafel: vrij spel bij gebrek aan toezicht
Aske bij nen ond slopt betropte va zijn vlujen: als je met een nietsnut omgaat, wordt je zoals hij
d' Uilen zèjen op aune kop schijten: gezegd bij kinderen die 's avonds de straat opwillen
D'r kwam e veirken mee ne lange snuit en mij vertelsjelken es uit: een verhaal afsluiten
Dauër ligt 't pèjerd gebonn'n: daar ligt de fout (oorzaak)
Dauër zau en vlieg opzitten: 't zal niet in goede aarde vallen
Dauër zau en vlieg opzitten: dat valt niet in goede aarde

De koekoek roept, 't zau go regen'n: de regen komt
En giejel den énnekensnest: alles wat erbij komt kijken
En vliegende krauë ee miejer as en zittende: begeef je op weg om je doel te bereiken
Ge kentj ne vogel auën zijn pluimen: de kledij toont veel
Ge kost er e muisken uëren luëpen: 't was er heel stil
Ge kuntj er giejene puit 't vel mee afdoen: bot mes
Hij augt zijnen bek in zijn pluimen: hij zwijgt
Hij ee magt gelèk as e pèjerd: hij heeft veel macht (kracht)
Hij ee ne kemel geskoten: hij blunderde
Hij ee ne puit in zijn kèjel: hij heeft de krop in de keel
Hij eed ne mollepuëd in zijne zak: hij heeft veel geluk
Hij es van nen aus gepoept: ongeduldig, vlug
Hij iel zijnen bek in zijn pluimen: hij gaf geen commentaar
Hij lupt gelèk nen auëzewindj: zeer snel lopen
Hij skriejed gelèk e veirken: maakt veel lawaai
Hij was gelauën gelèk as ne muilezel : zwaar geladen
Hij wast èm gelèk as de katten: oppervlakkig reinigen
Hij zitj rap op ze pèjerd: hij maakt zich gauw kwaad
Ik kreeg er kiekevliesjes van: erg door aangegrepen
Kotkotkodeit, 'k em en eiken geleid: een kip die een ei heeft gelegd
Madj au of a badj au: bijtgrage hond
Mee iemand den oap auëgen: iemand in de maling nemen
Mee Sintj Amand leggen d'eksters den iejesten band: nestelperiode van de eksters
Moljers gauën schudden: meikevers vangen
Nen ezel zwitj va skijt'n: iemand die vlug transpireert
Noa komt de kat op de kuëre: het wordt riskant
Op een root gelèk as moljers koe: met meerderen na elkaar
Presjies en oenjer die moe leggen: rond lopen zonder doel
Uitskiejen gelèk as nen bond va zijne stront: is niet afgewerkt
Veur nit gauët de kat nor de reier: niets is gratis
Z'es onder giejen oenjer gebroejd: is niet dom
Z'es zuë koppig as nen ezel: ze is niet toegeeflijk
Ze kei zingen gelek as ne nagtegauël: ze heeft een mooie stem
Ze liggen mee platte jonger'n: komen pas uit het ei
Ze slopt gelèk de muizen in 't mèjel: ze doet alsof ze slaapt
Ze springt van den os op den ezel: voortdurend veranderen van onderwerp
Zuë dom as 't pèjerd va Christus: was een ezel !
Zuë gezond as nen blik: kerngezond
Zuë plat as en luis: platzak
Zuë zot as en oenjer: weinig standvastig
Zuë zwert as moolekeskluëten: onverzorgd iemand

HET WATERKASTEEL VAN MOORSEL

Jan Paul De Graeve

Aangezien er enkele duizenden Haaltenaren in juni laatsleden een bezoek brachten aan het prachtig gerestaureerde waterkasteel op uitnodiging van de familie Michiels, willen wij ter informatie enkele geschiedkundige feiten belichten. Met dank aan Fons Dierickx, voorzitter Heemkundige Kring 'De Faluintjes' (Foto: Jan Paul De Graeve)

De baan van Aalst naar Moorsel voert ons over het dorpsplein, waar één der mooiste monumenten van onze gemeente onmiddellijk de aandacht trekt, nl. de Gudulakapel. Ongeveer schuin tegenover de achterzijde van deze kapel voert een dreef ons naar het wijd bekende "waterkasteel" van Moorsel.

Het kasteel van Moorsel werd in het eerste kwart van de 16de eeuw (van 1521 tot 1526) opgericht door de toenmalige abt van Affligem, tevens bisschop van Doornik, Karel van Croy. Deze abt stamde uit een zeer voorname familie die ontelbare eigendommen had. Gezien zijn afkomst vond de abt het nodig om buiten de abdijgebouwen een meer werelds prestigegebouw te bezitten. Dit gebouw werd o.m. gebruikt om feestbanketten en jachtpartijen te organiseren.

Bepaalde geschiedkundige bronnen vermelden reeds eerder een kasteel te Meldert. Dit kasteel zou echter bij

de inhuldiging ervan tijdens een luisterrijk avondfeest zijn afgebrand. Daar er op dat ogenblik door dezelfde abt ook werken aan de kerk van Moorsel werden uitgevoerd, liet hij zijn keuze voor een nieuwe bouwplaats vallen op een landgoed gekend onder de naam "groenbeec". Wellicht ging het hier om een al dan niet versterkte hoeve, omringd met een wal.

Hier werd het nieuwe kasteel opgetrokken in de op dat ogenblik heersende stijl, de renaissancestijl. Wellicht werden de werken beëindigd omstreeks 1526, aangezien boven de ingangspoort dit jaartal terug te vinden is. Karel van Croy was abt van 1521 tot 1564. Hij stierf op 60-jarige leeftijd op 11 december 1564 te Saint-Ghislain in Henegouwen, waar hij een praalgraf kreeg. Hij liet drie kinderen na. Het kasteel werd uiteindelijk verkocht in 1566. Deze overdracht van eigendom was mogelijk omdat de bouwheer zich deze eigendom ten persoonlijke titel had toegeëi-

gend. De nieuwe eigenaar werd Jan De Luu, Aalstenaar en sedert 1562 burgemeester van deze stad.

Het kasteel is gebouwd in een rechthoek, rond een centraal binnenplein. Het gebouw heeft vier hoektorens, maar hiervan verdwijnt een toren bij een brand in 1578. Wellicht werd het kasteel beschoten door een Spaans garnizoen. De toegangspoort is geflankeerd door twee ronde torentjes en wordt bekroond door hardstenen voluten. In 1636 wordt het kasteel aangekocht door de Spaanse officier Don Lucas Cairo en in 1661 verleende de Spaanse koning Filips IV aan Moorsel de titel van baronie. Bij een verbouwing tussen 1636 en 1660 wordt de oostelijke toren lichtjes heraanangepast: de vensteropeningen worden aangepast aan de moderne eisen van die tijd en ook ronde nissen met borstbeelden worden aangebracht.

Baron de Coxie, uit een bekend Mechels schildersgeslacht, wordt de nieuwe eigenaar in 1698. Hij laat op zijn beurt een verbouwing uitvoeren. Hij wil namelijk de verschillende vertrekken van het gebouwencomplex rechtstreeks laten bedienen. Hiertoe bouwt hij langs de zijde van de binnenkoer een overdekte gaanderij waardoor de binnenkoer uiteraard verkleint. Hij laat ook een kwartronde erker in de hoek van de noordelijke gevel aanbrengen. Deze erker biedt een schitterend uitzicht over het water naar de grasperken en het park toe.

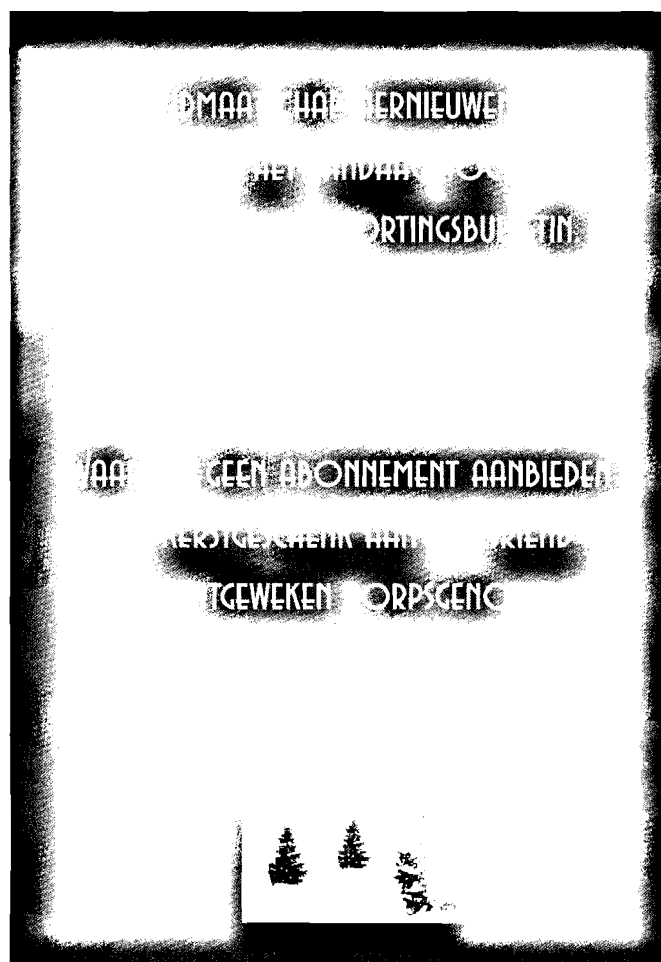
Rond 1700 wordt de bouwvallige vierde toren afgebroken. Er is een verbouwing van de stenen brug en de ingangspoort, en tevens wordt de ingangstoren weggenomen. Ook worden de witgekalkte muren afgeschraapt, waardoor de prachtige bakstenen muur en de zandstenen sokkel en ornamenten weer tevoorschijn komen.

Tussen 1880 en 1908 volgt een nieuwe periode van herstellingen. De daken worden onder handen genomen, een centraal dakkapelletje verdwijnt om twee nieuwe te herbouwen, links en rechts van de ingang. Bij deze herstellingen krijgt de ingang opnieuw een toren, waardoor het poortgebouw een imposant geheel wordt. Een detail: in 1874 worden bij de restauratiewerken in de muren van de torens ijzeren en zandstenen kanonballen teruggevonden. Wellicht ging het om de hiervoor aangehaalde beschieting door het Spaans garnizoen in 1579.

Het kasteel heeft echter in grote lijnen zijn oorspronkelijke vorm bewaard, wat duidelijk te zien is op het grote schilderij uit de 17de eeuw dat tot op heden nog altijd is bewaard gebleven in het kasteel zelf (herdoekt en gerestaureerd onder de deskundige leiding van kunstenaar G. Messens). Verscheidene eigenaars hebben het kasteel bewoond. De voornaamste werden in dit korte overzicht reeds vernoemd. Eén familie willen we toch speciaal vermelden: baron Jan Jozef de Meer, die de aanvoerder en bezieler was van de opstand tegen de Franse overweldiger hier in de streek. De moedige leider van de brigands werd echter in de steek gelaten

toen hij zijn vermetele plannen wilde ten uitvoer brengen. Hij werd verraden en de sansculotten namen hem gevangen. Op 1 februari 1797 werd hij te Brussel op het huidige Koninklijk Plein gefusilleerd. Zij dochter Petronella huwde baron Van der Noot de Vreckem, die per vergissing werd vermoord. Ze huwde een tweede maal met haar neef Antoon Jozef de Meer. Uit haar eerste huwelijk heeft Petronella een zoon: baron Antoon Jozef Van der Noot, die huwt met Katharina Heyland. Eén van de drie kinderen wordt de volgende opvolger: Alexander Antoon Van der Noot. Hij stierf op 6 juni 1900. Zijn broer Eugeen was reeds eerder overleden, zodat zijn zuster Nathalia erfgename wordt. Zij huwt Thomas Ball, van Ierse adel afkomstig en zij overlijdt op 1 april 1929. Hun zoon Francis Ball huwde met Kathleen Mc Mahon. Zij hadden twee zonen: Antoon en John Ball. Zij waren de laatste adellijke bewoners van het kasteel en bleven kinderloos. Antoon schoot zich door het hoofd, een victoriaanse moord. John, nog lange tijd gemeenteraadslid geweest te Moorsel, werd er begraven in 1981. Via familiebanden werd het kasteel geschonken aan de heer en mevrouw de Meulenaire-Dessin, die het een paar jaar bewoonden en dan verkochten aan de huidige eigenaars, de heer en mevrouw Willy Michiels-De Rijck, die het kasteel opnieuw en deze maal grondig lieten restaureren.

Fons Dierickx - Herdersem

HERINNERINGEN HELDERGEM 1946

De klas van Juffrouw Irène Van den Brulle in 1946, leerlingen van het 3de en 4de studiejaar samen (verzameling: Eliane Van den Driessche).

1ste rij (beneden): Marie Lauwereys, Rosette Verbecken, Esther Beerens, Juliette Pevernagie, Hugette De Backer, Eliane Van den Driessche en Eveline De Pelsmaeker.

2de rij: Lucie Gosseye, Odette Verbeken, Griselda Kiekens, Lora Pevernagie, Marie-Jeanne Paerewijck, Marie-Louise Elaut, Margriet De Cock en Elianne De Cooman.

3de rij: Ivette Gosseye, Lucie Vonck, Ivonne De Landsbeer, Cecile De Pauw, Margriet Van der Schueren, Maria Coppens en Emilienne Vonck.

4de rij: Lucienne De Troyer, Celine Verbeeren, Maria Haessaert, Lea Moreels, Josephine De Decker en Maria Van Cauwenbergh.

WIE HELPT?

•••

Wie heeft stamboomgegevens betreffende de familie De Saedeleer (de Sadeleer, De Zadeleer enz...) Neem contact met Pierre Pauwels, Bosstraat 5A, 9404 Aspelare (tel/fax 054/326730)

"De moedige strijders aan de Yzer van Denderhoutem op 5 oktober 1915"

Wie herkent één van deze Denderhoutemse soldaten in WO I?

Geef seintje aub: secretariaat HK: 053/830881

Oprecht dank.

SOLIDARITEIT IN KERKSKEN - 1854

Ondanks er heel wat kapitaalkrachtige families actief waren in de 19de eeuw, nam dit niet weg dat vooral het platteland door armoede werd geteisterd. Er was misbruik van de industriëlen, die goedkope en arbeidsintensieve werkkrachten, van jong tot oud, dagelijks vele uren lang deed werken voor een hongerloon. Overall heerste het probleem van de honger en daarom werkten kinderen mee om te overleven, maar met anal-fabetisme tot gevolg. Aangezien de overheid -feitelijk samengesteld door goeude burgers- het probleem van de armoede niet aanpakte, werd de kloof tussen arm en rijk steeds breder.

Toch waren er lieden die naar een oplossing zochten om het lot van de armen te verbeteren en voor een betere toekomst te zorgen, die tussen 1850 en 1900 voor bepaalde families uitzichtloos was. Er werden zondagscholen opgericht in de kloosters, mar meestal met dubbel doel: zorgen voor het geestelijk welzijn en de jeugd een weinig opvoeding te geven met daarbij enkele basiselementen van het onderwijs. In feite waren het tevens 'werkscholen', dat dan toeliet een stuiver te verdienen. De initiatiefnemers waren gewoonlijk burgemeester en pastoor zodat ook een andere bedoeling nagestreefd werd, namelijk het opleiden tot goede katholieken en sympathie verwerven voor de notabelen. Van stemmen ronselen was geen sprake, aangezien de arme klasse geen stemrecht had. Dit neemt niet weg dat de initiatieven bij de bevolking goed onthaald werd en de dankbaarheid en het ontzag voor de weldoeners steeg.

Of er anderhalve eeuw geleden te Kerksken bijbedoe-lingen mee gemoeid waren of niet, toch blijft de onder-neming van de geestelijke en burgerlijke overheid lovenswaardig ook al was het een druppel op een hete plaat. Niettemin was het een moedige poging om de grootste nood te lenigen in het dorp:

"Over het getal der gemeenten waer de christelyke liefdaedigheyd zich doet uytschynen, treft men de gemeente Kerkxken aen. De heeren Pastoor en Burgemeester hebben zich gezamentlyk naer alle huysen der arme noodlydende begeven en vandaer de noodige inlichtingen genomen om, met kennis van zaken, aen allen en in alles hulpmiddels naer behooren te verschaffen. Vervolgens hebben die twee achtbare menschen vrienden eene ronde gedaen by al de familien die in satet zyn wekelyks het haere by te dragen, elk volgens vermogen, om de arme ter hulp te komen. Dan ook hebben deze heeren eene oproep tot hunne liefdadige onderhoorigen gedaen en is er een genootschap onder bescherling van den H. Vincentius de Paula ingericht, welke leden zich met de geestelyke en wereldlyke overheden vervoegen om de wekelykse geldinzamelingen te doen en

de zelve, volgens overeenkomst met elkander, in de verschillende wyken der parochie uyt te deelen. Zoodanig is alles daer samengesteld, dat de armen hunne levensmiddelen en brandstoffen thuys krygen en aengemoedigd worden tot de deugd en de werkzaembeyd. Het armbestuer vervoegt zich met de opgemelde heeren en brengt in alles zyn aendeel by."
(1)

De H. Vincentius werd geboren in 1581 en richtte zich tijdens zijn priesterschap vooral tot de dienstbaarheid en liefdadigheid. Naast het oprichten van weeshuizen stichtte hij in 1625 de Congregatie in Saint-Lazare, vandaar de naam 'lazaristen'. Nadien richtte hij ook een vrouwenvereniging op met het doel armen en ziek bij te staan. Rond 1830 werd het genootschap van de H. Vincentius a Paulo opgericht, dat een kwarteeuw later sterk gestimuleerd werd door Paus Pius IX, die de confrérieleden als 'ridders van de liefdadigheid' bestempelde. Dit was dan ook de reden dat de kerk zich uitermate inspande om de doelstellingen waar te maken:

"In de goddelyke diensten worden er door de heeren leden van Sint Vincentius ombaligen gedaen, het gezelschap vergaert zich wekelyks in het pastoreel huys waer elke zyne ontvangsten inbrengt en zyne uytgaven komt helen. Immers is in Kerkxken zoonodig geregeld, dat men er niet eenen bedelaarlangs de straet ziet loopen en dat al de armen op eene of andere manier ondersteund worden. De voornaemste zaek voor al de armenbestueren is, de armen te gaen bezoeken om ze te onderrigten in de deugd en verduuldigheyd, om de almoessen regelmatigyk te verdeelen. Zy blyven byzonderlyk zoeg dragen dat geen armen zonder bedstoel blyven, want als zy op den grond slapen, volgen er lange en dikwyls onge-neeschlyke ziekten uyt waerdoor zy onbekwaem worden hunnen kost te verdienen en gevolgelyk geheel en al ten laste der gemeente vallen en blyven."
(2)

Het was andermaal een initiatief van pastoor Van Hoeymissen wiens daden reeds meermaal werden geprezen. Hieruit blijkt hoezeer hij begaan was met het lot van de noodlijdende bevolking van het dorp. Niettemin komt ook hulde toe aan de toenmalige burgemeester L. Hendrickx. Beide werkten samen, zij het op verschillende fronten, ten bate van gemeente en parochie

Julien De Vuyst

(1) en (2) SAA De Denderbode, 1 januari 1854

COMITEIT VAN VOLKSONTWIKKELING TE HAALTERT 1930

In de dertiger jaren waren, onder impuls van onderpastoor Van der Cruysen en schoolhoofd René De Smet, enkele verenigingen reeds actief op die cultureel gebied. Wij weten dat de Vlaamse Toeristenbond en het Davidsfonds een degelijke werking hadden.

Voor enkele dorpsgenoten was dit blijkbaar onvoldoende want op vrijdag 12 september 1930 werd overgegaan tot de stichting van een 'Comiteit tot bevordering van Volksontwikkeling' in 'Den Katholieken Volkskring' (huidige Groene Poorte).

Het comité werd samengesteld uit volgende leden: onderpastoors Van der Cruysen en Coppens, hoofdopziener Roels, Clement Van den Bruelle, Philemon Van Impe, Meganck, Jos Roelants, Eduard Van Puymbroek, De Loof en schoolbestuurder René De Smet.

De vergadering begon om 20u en uitzonderlijk was ook pastoor Van der Mynsbruggen aanwezig. Hij stelde voor onmiddellijk een bestuur te kiezen. Onderpastoor Van der Cruysen werd voorzitter en Clement Van den Bruelle ondervoorzitter. Onderpastoor Coppens werd aangesteld als schatbewaarder en René De Smet als schrijver. Pastoor Van der Mynsbruggen aanvaardde het erevoorzitterschap.

In en tweede punt behandelde men uitvoerig de financiële kwestie. De pastoor deed volgend voorstel: 'de zaal moet opbrengen om de onkosten te dekken en om verbeteringen aan te brengen. De geldelijke kant der zaak moet geregeld en geschikt worden door het Comiteit'.

De taak van de penningmeester werd bepaald: 'De opbrengst zal volgender wijze verdeeld worden: van de bruto ontvangen gelden zullen eerst de onkosten betaald worden. De overblijvende zuivere winsten worden verdeeld voor den helft voor den EH Pastooren de andere helft voor de kas van het comiteit.'

Na een korte bespreking 'en de noodige ophelderingen' werd het voorstel aangenomen en overgegaan tot het bepalen van het winterprogramma.

Tot heden hebben wij van het comité geen verder spoor ontdekt.

Willy De Loose

Wij werken aan een uitgave 'Gesneuvelden WO I en WO II' die in 2005 zal verschijnen en die gratis bezorgd wordt aan onze leden.

Volgende doodsprentjes en/of foto's ontbreken nog. Wie geeft een prentje in bruikleen? (het gedachtenisprentje met al de Haaltertse gesneuvelden is reeds in ons bezit)

Van harte dank!

HAALTERT WO I

De Kegel Victor, Goossens Domien, Govaert Lieven, Groebbens Petrus,
Grootvriendt Domien, Meereman Alexis, Sack Petrus, Temmerman Petrus,
Van de Water Victoir, Van den Storme Jozef, Van den Stock Jozef,
Van Melkebeke Frans, Wijnant Jan-Baptist

KERKSKEN WO I

Callebaut Alfons, Alfons De Pril, Jan De Schepper, Triest Leopold

DENDERHOUTEM WO I

De Dier Theodoor, De Winter Robert, Corteman André
Praet Cornelis, Van Ghijssegem Kamiel, Van Schandevijl Amand,
Verbeeren Maurice

TERJODEN WO I

De Pau(w) Henry-Leon, De Pauw Petrus, Scheerlinck Jan,
Van der Zijpe Constant, Verhofstadt Richard

ORDE IN DE PAROCHIEKERK VAN HAALERT - 1842

'Beraedslaging nopens het staen en zitten der beijde geslagten in de kercke'

Op zondag 18 november 1842 kwamen de leden van de kerkraad bij elkaar onder voorzitterschap van pastoor Joannes Van den Eynde om de inwendige orde te regelen gedurende de kerkelijke diensten. De overige aanwezige leden waren: Dominicus Van Cromphaut, Charles de Sadeleer, Dominicus Roelants, Petrus Van Houck en Jacobus Bernardus Schouppe.

De raad was van oordeel dat er heel wat misbruiken waren, vooral in de kerken op de buitengemeenten *'die volgens hunne inwooners groot genoeg zijn, dat het mans en vrouw geslagt, zonder eenig onderscheyd onder malkanderen staet en zit ten tijde der Goddelijke diensten.'*

Dit gebeuren *'werd sinds vele jaren gedooft'* in de kerk van Haaltert, tegen de zin van de kerkelijke overheid. Haaltert telde toen 3482 zielen.

Aangezien de kerk, door de gedane vergrotingen, ruim genoeg was voor *'het deftig'* plaatsen van beide geslachten nam de raad volgende beslissingen:

"Vanaf 27 november 1842, 1ste zondag van de Advent, moet het mannelijk geslagt volkomen afgescheyden zijn van het vrouwelijk geslagt, en zal om dit oogwit te bereyken in de kerke moeten staen of

zitten in den gebeelen pand van den H.Laurentius, tot en met den helft van den middenpand der kerke.

Het vrouw geslagt in tegendeel, moet staen of zitten, in den ganschen Lieve Vrouwe pand, tot en met de helft van de middenpand der kerke, zoo nogthans dat er in den middenpand voornoemd tusschen de beyde geslagten eene openinge afscheydinge ofte gansch moet blijven van rondom dry stoelen, ofte ter breede van twee vierkante blauwe steenen, die op beden in den middenpand liggen en welke breedte met den eersten zal aengewezen worden."

Ook de verantwoordelijke voor het stoelgeld werd op zijn taak gewezen: *"de choore blijft, zoals voorgaendelijk gebruykt is geweest, doch de kinderen moeten door den stoelpagter van de communiebank gebouwen worden."*

Het reglement voorzag eveneens straffen voor de overtreders: *"De tegenstrevers der bovengemelde, zullen als stoorders der Goddelijke Diensten behandeld worden en ingevolge de daer op bestaende wetten agtervolgt ende gestraft worden."*

Bron: Kerkelijk Archief, Beraadslagingen Kerkraad 1826-1872

Willy De Loose

Wie bezit nog gezins- of familie-opnamen voor de uitgave van Familieboek II (periode vóór 1950) ? Geef seintje (053) 83 08 81

SCHENKINGEN DOCUMENTATIECENTRUM

open elke 1ste zondag en elke 2de donderdag van de maand, van 10 tot 12u.

Let wel: zondag 2 januari gesloten, zondag 9 januari open!

- EH H. Moortgat, Michelbeke (ex-onderpastoor te Haaltert): foto's jeugdbeweging en zondagsontspanning
- Herman en Danny Coppens, Haaltert: bidprentjes, doodsbriefven
- Herman Van Cauwenbergh, Haaltert: foto's periode 1930 - 40

Familiefoto van "Sooi den dekker" genomen bij het bezoek van zijn zoon Arthur uit Frankrijk in 1922.

Staande v.l.n.r.: Maria Melania De Pauw; Charles Joseph De Pauw; Arthur Joseph De Pauw; Blance Lesteux.

Zittend : Maria Florence Baeyens, Frans De Pauw en Franciscus De Pauw

Karel Van De Woestijne (°1878) zijn vader had toen hij stierf wat late zoon op zijnen baard.

Marnix Gijzen (°1899) zijn vader was rechtvaardigheid.

Mijn vader was champetter. Tevens was hij tijdgenoot van beide dichters maar nooit werd over hem een gedicht geschreven. Misschien maak ik met dit opstel iets goed?

Hij werd geboren in Kerkxken in 1889 en was bijgevolg, zoals hij zelf zegde, van de klas van 10 (in die tijd moest men volwassen zijn om naar "den troep" te gaan).

Hij was één van de laatste lotelingen waarover Henri Conscience zo schoon schreef. Kort nadien werd het rekruteren door loting afgeschaft.

Hij lootte zich eruit maar verkocht zich dezelfde dag nog voor 800 goudfranken aan de zoon van baron de Saedeleer uit Haaltert, omdat hij zonder werk zat en

omdat 800 frank in die tijd heel veel geld was. Hoeveel dit omgezet in euro's nu zou zijn valt moeilijk te berekenen.

Toen zijn legerdienst in 1914 er op zat, brak de oorlog uit en hij kwam terecht in een " *batterie fils à papa* ". De batterij bestond uit paardgetrokken zwaar geschut en de " *fils à papa's* " waren allen van adel, die van ver achter de linies opereerden, kwestie van niet te veel blauw bloed te vergieten.

Mijn vader had geluk, hij werd de " *ordonnance* " van enen prins de Ligne (of zoiets), behorend tot de verpauperde adel, die ergens in Brussel in een villa woonde.

Tijdens de oorlog en tussen twee lukrake schietpartijen in moest de ordonnans het bed opmaken, de kleren in orde brengen en de schoenen van de prins, die vaak onder de modder zaten, doen blinken, en nadat hij zijn eigen boeltje in orde had gebracht mocht hij Franse gazetten lezen. Er was niets anders om te lezen, en vaak niets anders te doen. In die acht jaren geen woord Vlaams. Zo leer je vanzelf Frans.

Maar hij heeft er wel profijt uit gehaald. Bij het afscheid nemen tijdens de demobilisatie zei de prins "Joseph, mon ami, als gij mij ooit later nog nodig mocht hebben, ge weet mij wonen".

Na bijna negen jaar kwam hij voor het eerst in zijn dorp terug en vernam dat zijn moeder in de meimaanden was overleden en waarschijnlijk zijn twee jaar jongere broer ook, gesneuveld ergens in Frankrijk.

Mijn vader zijn echte naam was Charles Joseph, die van zijn broer Arthur Joseph.

Bij zijn thuiskomst wist zijn vader, Sooi den dekker pas wie van zijn twee zonen nog leefde. Jef stond voor hem, Tuur was meer dan waarschijnlijk dood. Zeker waren ze niet. Er was slechts één bericht aangekomen, dat "Joseph" zwaar gewond in een lazaret in Sedan was opgenomen.

Uiteindelijk bleek dat zijn broer niet was bezweken aan zijn verwondingen, maar in Parijs was achtergebleven in een hospitaal waar hij herstelde van die verwondingen. Later is hij er getrouwd met Blance Lesieux en enkele jaren later (1925) overleden in het 24ste arrondissement. Drie jaar voor zijn dood is hij nog éénmaal in Kerksken terug geweest.

Mijn vader had van zijn vader de stiel van het strooidekken geleerd, maar na de oorlog werd enkel nog met Boomse dakpannen gedekt.

Negenentwintig jaar oud, geen werk en ook nog geen lief.

Gelukkig werd er in die dagen in Gent een examen uitgeschreven voor " *Garde Champêtre* " in de " *Fransche*

Taal ". Een bewijs van goed zedelijk gedrag en een attest "voldaan aan de legerdienst"

waren vereist. Referenties van hoger geplaatste personen waren niet verplicht maar strekten wel tot voordeel.

Mijn vader toog naar Brussel en kwam terug met een aanbevelingsbrief in keurig handschrift en academisch Frans op voorbedrukt briefpapier met links bovenaan een kroontje en het embleem van het geslacht der prinsen de Ligne.

Een mooiere kruiwagen kan men nauwelijks bedenken en dus werd hij champetter.

Drie maanden later mocht hij terug naar Gent om de maat te laten nemen voor zijn kostuum.

Op driekoningendag van 1921 trouwde hij met mijn moeder en kocht van de gespaarde 800 goudfranken een voor die tijd fraaie burgerwoning en vier kinderen, waarvan ik de jongste ben. Mijn moeder was 42 toen ik geboren werd.

"Bonjour monsieur le garde champêtre. Bonjour monsieur le secrétaire." Zo heb ik mijn vader dikwijls weten begroeten door de gemeentesecretaris. Het maakte in die tijd veel indruk op de simpele bevolking van Kerksken. Hoewel hij maar tot zijn twaalfde jaar naar school was geweest, behoorde hij samen met de pastoor, enkele onderwijzers en de gemeentesecretaris tot de intellectuelen van het dorp.

Ik ben altijd in de vaste overtuiging geweest dat er bij mijn vader thuis slechts drie kinderen waren, hijzelf, zijn broer Arthur die in de oorlog bleef en nog een jongere zuster Marie die toen ze op het punt stond om in het klooster te treden een aanzoek kreeg van "Steng" (Justin Van der Biest) en er in 1926 mee trouwde.

Later las ik in een genealogisch boek, uitgebracht in 1992 door de heemkundige kring van Haaltert dat er zes kinderen zijn geweest waarvan er drie het derde levensjaar niet haalden. Uiteindelijk was mijn vader de enige die overschoot om het geslacht De Pauw voort te zetten.

Hij stierf op 84-jarige leeftijd in volle bewustzijn dat zijn leven nuttig was geweest.

Noël De Pauw Herselt

HERINNERINGEN

HAALTERT

1952

In de vijftiger jaren was de zondagsontspanning een ideaal toevluchtsoord voor de Haaltertse jeugd. Zowel voor jongens als meisjes (zij het gescheiden) was het een gezellig ontmoetingscentrum. De meisjes vertoefden in het Sint-Lutgardusbeem (Bruulstraat).

Zittend: 1-Godelieve De Schrijver, 2-Christianne De Pelsmaeker, 3-..., 4-..., 5-Emilienne Van Impe, 6-..., 7-Irene De Schrijver, 8-Irma Piron, 9-Godelieve Temmerman

Geknield: 1-..., 2-Simonne De Backer, 3-..., 4-Estelle D'Hondt, 5-Martha Beerens, 6-..., 7-Ellanne De Pelsmaeker, 8-Simonne Braeckman, 9-Christiane Temmerman.

Achteraan: 1-Agnes De Pauw, 2-Annie De Schepper, 3-Annie Van den Neucker, 4-Maria Poelaert, 5-Odette Van Vaerenbergh, 6-Maria Mattheijs, 7-... Volckaert, 8-Christiane Van Cauwenbergh, 9-Suzanne Janssens, 10-Godelieve De Saedeleer, 11-Anna De Schrijver, 12-Marie Thérèse De Pril, 13-Paula Roelandt, 14-Maria Braeckman, 15-Louisa Segers.

(verz. Christianne Van Cauwenbergh)

In het vorig nr., pag. 15. Lees: Een mooie familiefoto van 4 nichtjes en 1 neef.

RECHT VAN ANTWOORD.

Op het gepubliceerde artikel uit het boek van Dirk Musschoot (zie vorig nummer, pag. 17 e.v.) kwamen er enkele reacties, o.m. van de Vaderlandslievende **Kring-Haaltert**.

Zij kunnen niet akkoord gaan met de vermelding op pag. 23 waar staat, dat Monty niet in september 1944, maar in maart 1945 op bezoek was te Kerksken en dit in tegenspraak met de tekst op de gedenkplaat aan de kerk te Kerksken geplaatst door de Vaderlandslievende Kring.

Via hun informatiebronnen (Lord David Montgomery, zoon van Monty, historicus Alistair Horne en Mevr. Henriette Claessens, auteur historische romans) kwamen zij tot volgende conclusies: op 3 september 1944 verbleef Monty te Lilly (Amiens) met generaal Bradley. Op 6 september kwam Monty naar België op het kasteel van Houttaing. Op 8 september trekt hij naar Everberg (kasteel de Merode). Volgens het 'Army Historical Branch London' verbleef Monty tussen 6 september en 26 oktober 1944 in België, om daarna zijn hoofdkwartier over te brengen naar Nederland. Van 11 tot 16 maart verbleef hij te Venlo en op 17 maart 1945 was hij in Straelen. Tot hier de visie van de VLK.

De samenstellers van het bewuste artikel baseerden zich op gesprekken met Kerkskenaren en op gedateerd fotomateriaal. De auteurs willen de zaak verder onderzoeken.